בסוד שיח

סיפור קייצי מהביל:

"צריך לשחרר את ראש הישיבה"

זה קרה ממש בימים אלה. ביום ששי, בערך בשעה 2 אחה"צ, צילצל הטלפון ועל הקו היתה אישיות תורנית מוכרת ברעננה. אחרי "שלום, שלום", מסבירה האישיות התורנית, כי איזה ראש ישיבה ליטאי יושב באברכבייך על הברזה בנמל התעופה בן־גוריון ישלא באשמתו, וחבל שיישב בשבת בבית סוהר על לא עוול בכפו. כשהוא נשאל: "או מה אני קשור לעניין", מוסר הדובר, אותה אישיות תורנית, את שפופרת הטלפון למר ב. ומסבירה:

"הוא כבר יתן לך יותר פרטים".

מר ב. ראש משפחה נכבדה בעיר, וקרוביו בקיברבר ראשונה ושניה הם מהמשפחות היפות בציונות הדתית, אומר לאיש שיחו: "מדובר בראש ישיבה שהקים כמה מוסדות תורה בניגוד לרצונו של בעלו ולכן איש אינו מוכן לשמוע עליו. בבני־ברק ולעזור לו לה־ שתחרר בערבות. צריך 100 אלף ש"ח. אני אתן חלק, ויחסרו כעת כ־40 אלף ש"ח".

שוב חוזרת השיחה אל האישיות התורנית ונטען באר־ זניה, כי הענין נראה קצת מוזר: "מדובר באדם מכובד ובכל מקרה אני צריך לך ואחראי על הכסף", היתה הת־ שובה המרגיעה.

מר ב. הגיע לקחת את הצ'ק, סיגריה בין אצבעותיו, ובעודו עומד הוסיף וסיפר פרטים: "מדובר בחברתה של אקסטזי".

"סמים"? – צעק המארח, ומר ב. מסגר על ראש הי־ שיבה: "הוא לא ירצה. איזה חסיד מסר לו בניו־יורק חבי־ לה לקחת לתל־אביב, ובלהד עלו על זה".

"ואתה, איך נכנסת לסיפור הזוהי"

"הבן שלי לומד אצל אותו ראש ישיבה והוא זה שביקש ממני לעזור. בתוך שלושה ימים אתה מקבל את הכסף בחזרה. תראה מה זה, ביקשתי גם מאחי שי־ עזור לראש הישיבה והלא הגיב 'שירקב בכלא בגלל שהקים ישיבות נגד רצונו של הרב ש"ך".

"אבל הבנקים סגורים כעת או מה תעשה עם הצ'ק" – נשאל מר ב.

"יש בבני־ברק אנשים שפורסים צ'קים תמורת אחר־ זים, אבל אני כבר אומר לך, שאילו לא אזדקק כלל לכסף".

מר ב. לקח את הצ'ק ופנה לדרכו. סמוך לכניסת השבת מילפן להודיע כי לא השתמש בכסף, הוא מצא מישהו עם כסף מזומן שנכנס לתמונה. שמחה ושפוך.

ביום ראשון נשאל מר ב. האם ראש הישיבה אכנם שוחרר לפני כניסת השבת והוא תיאר בשמחה את מהלך שיחרורו.

"אני מבין שלא השתמשת בכסף שלי" – אמר בעל הצ'ק, ותשובת מר ב.: "ברגע האחרון ממש, נאלצתי להשתמש בצ'ק שלך".

"אז איך אתה לא־מודיע, הרי חייבים לנשת לבנק ולהסדיר את העניין, שיאפשרו את האוברדפוזיט" – כעס בעל הצ'ק.

הסביר מר ב.: "בסוף נתברר במשטרה שזה לא היה אקסטזי והערבות ירדה ל־25 אלף ש"ח ותקבל את הכסף שלך מיד. עורך־הדין ששכרנו מטפל בזה".

מכיוון שהתעוררות ביום ראשון לא בישרה על מעצר של שום ראש ישיבה בחשד להברחה, דבר די נדיר כאשר זה קורה, החליט לברוק את אמיתות הסיפור.

הורם טלפון לבית משפחת ב. ואחד הילדים שענה, נשאל לשמה של הישיבה שאחיו לומד בה בבני־ברק. ב־144 התקבל מספר הטלפון של הישיבה ההיא. בישי־ בה הרים מי שהרים, ונשאל לשמו המלא של ראש הי־ שיבה וכתובתו. רצה המזל וראש הישיבה היה זה שענה בעצמו לטלפון. המטלפנים הללו בעדינות לנשש בע־ ניין מעצרו ושחרורו בערבות. ראש הישיבה היה המום:

"מזה חצי שנה לא עזבתי את גבולות המדינה".

סיפרו לו על פרטי מעצרו בנין הברזה סמים וכו' והוא צחק ונעצב גם יחד על שירבוב שמו בפעשה הר־ נאה ותרמית.

השאירו הודעה בפלאפון למר ב. שיחזור לבעל הצ'ק במהירות. כעבור כמה שעות הוא מתקשר.

"דיברנו עם ראש הישיבה של בנך" – נאמר לו – "והוא לא יודע משום דבר, ואוץ מזה גם דיבר המכס בלהד לא שמע על שום מעצר או הברחה שבוצעו ביום ששי או חמישי".

"יש עוד ראש ישיבה עם שם כזה ונם איתו הבן שלי קשור", ענה מר ב. כלי להתבלבל.

"החזר את הכסף לאלתר", התבקש, והפעם ככך לא בסון נחמד.

והוא בשלו: "מחר אני עושה לך העברה מבנק מחר'ל. אני לא ילד קטן, יחי בעיר הזאת עם משפחה וילדים ואני אוכיח לך בממכים שכל הסיפור אמת".

כשסופר המעשה לאישיות התורנית, הבינה כי מדר בר במעשה נכלים. מאחתעת ומזועזעת עמדה בהחתיי־ בותה ובתוך שעות ספורות החזר הכסף לכותב הצ'ק עם בקשה: "אבל עכשיו תעזור לי להוציא את זה מכ־ נו".

בירור עם רעייתו של מר ב. העלה, כי זו לא ידעה דבר מכל הסיפור. יידעו אותה שבעלה בשיחתו עם כר־ לם, אמר שהכל נעשה גם בהסכמתה: "מדובר אם כן, במשהו מאוד מכוער. אני מבטיחה לכם שבתוך ימים תקבלו את הכסף".

ומר ב.? – הוא חדל להשיב לטלפונים. אבל פעם אחת כשנלכר טלפונית המשיך במצה נושזה: "אני תמיד מחזיק בבית חבילות של מזומנים לעזור ליהר דים שנקלעים פתאום לצרה. כך למשל אני עוזר לרב אלימלך פירד להטים חולים לחו"ל, כשאין לו כסף זמין".

אלא שהרב פירד בתשובה לשאלה אם אכן קיבל בעבר או בהווה כסף ממר ב. להטמת חולים לחו"ל הגיב: "ערי"ש לא ראיתי ממנו".

מיותר לציין ששום כסף לא הגיע מחו"ל כפי שהב־ טיח מר ב. והוא נעלם מהאופק. אבל אשתו של מר ב. עמדה בדיבורה והיא החזירה את הכסף עד הפרוטה האר־ חרונה, שומרת בציפורניה על כבוד המשפחה.

להיזהר רבות, להיזהר. הנוכלויות הללו באות מכ־ קומות בלתי צפויים ומאנשים מעל לכל חשד. לכן הם גם מצליחים. אין זה אומר שאין להמשיך ככל שניתן בעשיית מעשי חסד ולעזור לזולת בכל דרך אפשרית. אולם, יש לברוק ושוב לברוק כל פנייה לסכומים נכ־ בדים. היצירתיות של הנוכלים עולה על כל דימיון.

לא הייתי כותב את הסיפור הזה אילמלא פנשתי השבוע באדם נוסף שעשה "טובה קטנה" לחבר ללא שום כוונת־רווח, והפך קורבן לכנופיית מלוזים בדר־ בית עם כל המשתמע מכך: איבד את כל רכושו והפך לחיה רדופה ונרמלטת. שני מקרים יותר מדי.

"סמיבה" במעט ללא מבחן

מחצרות אדמו"רים וחסידים

בחתונות של חסידי חב"ד אין מסתפקים בדרך כלל במתן ברכונים מרשומה לבחי הש־ מוש, אלא מביאים משהו יחודי משלהם חסידות חב"ד שלא פודמם עד כה. כך, למשל, בד תנה שנערכה באוקראינה במשפחת יוסף־יצחק וויטרין, מהמתנבים הידועים בחב"ד, ובשמחה חב"דית עתיקת־יומין, מצאו האורחים על השולחנות ליין עם יהודה אבני, לש עבי שניידר ישראל בבדיקנה, שהיה מפורסם בקשרים של ארבעה מראשי ממשלת ישראל עם ובני מליובאוויטש זי"ע ותנועת חב"ד, וכן של הנשיא שניאור זלמן שזיר זל.

הנה הקטע בו מספר אבנר איך מנעו משל"ד מלהסב בליל הסדר בשולחנו של הרבי מליובאוויטש:

"לאחר שנשיא ארה"ב איזנהאוור נפטר בניסן תש"ל, הגיע לשנריות בושינגטון מברק מהנשיא שזיר בו נאמר: 'המשלחת המסיבה אותי לייצג את האומה־בהלוויתו של המנציא הדגול איזנהאוור'. המברק נשלח יומיים לפני פסח ושזיר הקטיף וכתב לייצחק רבין זל: 'באם לא אספיק לחזור הביתה פרם כניסת החג, אנא תתקשר לחנר הרבי מליובאוויטש ותבקש ממנו שייאות לקבלני לשולחן ליל הסדר שלו. כעבור שעה הגיע לרבין מברק נוסף, הפעם מראש הממשלה דאז גולדה מאיר ע"ה, שבו הביעה למברק הראשון: 'הגיעה לאחני שמועה שהנשיא ביקש ממך לסדר לו פסח בשולחן ליל הסדר של הרבי מלובביץ', לא ייתכן שנשיא המדינה ייעדר מהארץ בזמ החידות, בזמן שבני נו מקריבים חייהם בחעלה'.

שזיר היה אמור להגיע לוושינגטון בפיסת 'אל־על' בשעה אחת בלילה. המסוס נחת באופן ד"ינ קודם בוושינגטון, במקום לנחות תחילה בניו־יורק.

בעקבות המברק של גולדה מאיר – 'התקשרתי ל'אל־על' "– מספר אבנר – 'ושאר לתי אם יש ביכולתם לבצע אותו סידור בדרך חזרה. לאמחר, שפסוס אל־על המחיר מגיר יורק לישראל יעבור דרך וושינגטון ויאספו את הנשיא שזיר. הפיסה בחזרה היתה אמר רה להתקיים בליל י"ד בניסן, באותן שהמטוס יגנת בישראל בבוקרו של ערב פסח. הנר למלן שוחפו בושינגטון שבו ותאכסן שזיר, עליחי עם הנשיא לחזרו ואז ראיתיו ניגש לטלפון, מוציא פתק ימחיש את מספר הטלפון של מזכירות הרבי מליובאוויטש. עמר תי בצד ושמעתי רק כמה מלים, כי נאלצתי לצאת מן החדר, אבל הספקתי לשמוע שזר נשיא מנמה לאוהנן את השתתפותו בשולחן ליל הסדר של הרבי. קולו המגיר את רבשותו ברבי, ואכזבתו לאחר מכן, כשהבין שהרבי שוהבר נמנע ממנו – היתה נוגעת ללב.

ביום ראשון הקרוב יעמוד גם הסדר החסיד, יאיר בודוכוב מתחת לחופה, והוא יד תיע את האורחים בקטעים מספרו שפיצר לצאת בקרוב, על רבי יוסף רזין זצ"ל הסר כר יותר בבניה: "הנאון הרזנאצ'ובי" או "הרזנצ'ובר".

יחסים מיוחדים נרקמו בין הרבי שליובאוויטש לבין הרזנצ'ובר', ושרק מהספר יס קור את הקשרים בין השנים. את "הנאון הרזנאצ'ובי" בינו גדלי ישראל גם 'שר התר הרל'. רבים התייצבו בפניו כדי לקבל סמיכה לרבנות. שכן, סמיכה לרבנות מהרזנאצ'ובר' היתה יוקרתית במיוחד, דרי מרזבר היה בעצק שבעצקים בכל מקבוצות התורה. רק מעטים, יחסית, יצאו ממנו עם התעודה הנכספת.

לעתים קרובות נהג אריפה לאריפה כביכול, עם אלה שבאו להיבחן אצלו. עם חלק מהי לעתים קרובות נהג אריפה לאריפה כביכול, עם אלה שבאו להיבחן אצלו. עם חלק מהי בקשי הסמיכה דיקדק בקפדנות יתירה ולא חסיכך שום פ"י ופ"ר. לעומת זאת היו אב רבים שיצאו מביתו עם "יורה יורה" כמעט ללא מבחן.

באחת החזדמנויות נשאל הנאון לפיפר הבהנתו זו והוא השיב:

"כשמבחין אני באברך שבא לפני שהוא יראשפים, עניו ונצנוע, אני לא מדקדק עמו, שכן, מרי לי שאם תבוא לפניו שאלה שהוא יתקשה להשיב עליה, הוא לא יתביש לעיין בספרים ואף להפנות את השאלה לרבנים גדולים ממנו, כי 'יראת ה' היא אוצרו', ואני סמוך ובטוח שלא תבא תקלה על־ידו. אולם, אם אותו אברך שבא לביתי ריח נאוה נודף ממנו ויבוא יום והוא הרי יהיה רב בישראל ויישאל שאלה שלא יידע לענות עליה, מה ישיב הוא לשואלי? עם בחר שכזה אני מדקדק עד הקצה האחרון, שלא יהיה דבר שלא ידע אותו, וכך לא יכשיל אנשים מישראל בשל חוסר ידיעה".

בהגיעו לוורשה והתקבצו ובאו כל גאוני העיר ולמדניה לקבל את פניו ולהתפלפל עמו בסוגיות חלמודיות סבוכות.

הנאון כזרנגל, בחורח לשנוי, ביטל את דברי כולם. את חלקם דחה בסימן תודני מאחת המסכתות, ואחרים מהם סמר בתגובתו־דיי מבטלת. מעטים היו חלמודנים שהצליי חו לשרוד במחיצתו יותר מאשר כמה רקות של חילופי־דברים. בין אלה היה הנאון רבי מנחם זמבא הי"ד. יום קודם לבואו הבין רבי מנחם זמבא שאלה קשה במיוחד שהיו לה שלוחות במאות מראי מקומות בש"ס – בבלי וירושלמי. הוא ניגש לשולחנו של הרזנצ'ובר בחדילו ורחיכו והחל שרש לפניו את השאלה במתינות לאחדה ולרוחבה. כשסיים רבי מנחם זמבא להציג את שאלתו, השפיר הנאון לעברה: "תפריכישר נהפל־ נין הזה מרבר משהו" – ולא יכולה היתה להיות מחמאה גדולה מזו. על עצם השאלה הרזנצ'ובר לא ענה ולא התייחס אליה. בעבור עשרות שנים הגיע רבי מנחם זמבא לבקר את הנאון שהיה חולה למיטת חליו. רק הבהין הנאון בפניו של רבי מנחם זמבא, התרומם מלוא קומתו מהמיטה וקרא לעברו, עוד בטרם הספיק מי מהנוכחים לפצות את פיו: "יש לי הירדץ פשוט לשאלתך" – ומיד החל מרצה בשבר טעם ודעת את התירוץ לשאלה המסובכת שהוצגה בפניו שנים רבות קודם לכן.

כתו זו הרבנית הנה פיפרה:

"אבי לא ידע קרוא וכתוב בשפה הרוסית, שפת המדינה. כשהיה עליו לחתום את שמו בחוסית על מסמך רשמי כלשהו – שירבם משהו, ובזה התחילו וננמרו קשרינו עם השפה הרוסית. ברוך אישהו כי מימיו לא פתח ספר מרע בשפה הרוסית וכשנשאל 'מהיכן יודע כבודו את כל החוכמות והמרעים', השיב כי 'הכל כתוב בתורה: הסיפוי 'שלא הוא עלי כם על שאינכם מוצאים את גילוי המרע בתורה'.

מגיל שש לא נתן מיפפרו את שעוותיו והיה לנוזר, ומאז הוא זכור עם מראהו המיר תר כשוזג רעמות־שיער משני צדי ראשו.

עורכת המוסף: נעמי גולן